

Keelerulett

Juhised suhtluspraktika korraldamiseks koos eesti keele kõnelejatega

Integratsiooni Sihtasutus

Tallinn 2024

Keelerulett

Juhised suhtluspraktika korraldamiseks koos eesti keele kõnelejadega

Tellija: Integratsiooni Sihtasutus

Keeleruleti idee autorid: Mari Taalmann, Daniel Kotsjuba, Ave Landrat

Keeleruleti formaadi väljaarendajad: Ave Landrat ja Mari Taalmann

Juhendi koostaja: Leelo Kingisepp

Konsultandid: Ave Landrat ja Mari Taalmann

Keeletoimetaja: Kati Pruul

Mudeli koostamisel on juhitud Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määrusest nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ ning teistest asjakohastest õigusaktidest, sh kultuuriministri 15.03.2023 käskkirjast nr 80 „Eesti ühiskonnas lõimumist, sealhulgas kohanemist toetavate tegevuste elluviimiseks toetuse andmise tingimused“ Euroopa Sotsiaalfond+ rahastatavast tegevusest nr 2021-2027.4.07.23-0006 „Eesti keele õpet toetavad tegevused ja kodanikuõpe“.

Suur tänu kõikidele vabatahtlikele vestlusrühmade juhtidele, kes on aidanud Keeleruletti arendada ja käigus hoida.

Sisukord

Mis on Keelerulett?	5
Keeleruleti kujunemislugu	5
Miks on suhtluspraktika nii oluline?	8
Keeleruleti eripära võrreldes muude keeleõppe formaatidega	9
Keeleruletil osalejad	13
Keeleruleti meeskond	14
Nõuanded Keeleruleti korraldamiseks asutustes	16
Milliseid vahendeid on vaja Keeleruleti korraldamiseks?	16
Keeleruleti kohtumise ülesehitus	16
Mida on vaja teha enne Keeleruletiga alustamist?	17
Keeleruleti meeskonna loomine	17
Keeleruleti ettevalmistamine	19
Näidisteemad ja -küsimused	20
Veebipõhine Keelerulett	22
Veebipõhise Keeleruleti kohtumise ülesehitus	22
Keeleruleti ettevalmistus	22
Esimene rühmavestlus	25
Kokkuvõtte suures toas	25
Teine vestlustuba	26
Keeleruleti lõpetamine suures toas	26
Toamentorite tagasiside	26
Keeleruleti juhtide tagasiside	27
Korduma kippuvad küsimused veebipõhise Keeleruleti kohta	28
Korraldajate korduma kippuvad küsimused	28
Toamentorite korduma kippuvad küsimused	29
Osalejate korduma kippuvad küsimused	30
Klassiruumis toimuv Keelerulett	31
Klassiruumis toimuva Keeleruleti ülesehitus	32
Ettevalmistus	32
Keeleruleti algus. Soojendusülesanded suures rühmas	32
Esimene vestlus rühmades	33
Vahekokkuvõtte suures rühmas	34

Teine vestlus rühmades	34
Keeleruleti lõpetamine suures rühmas	34
Keeleruleti juhtide ja rühmavestluse juhtide tagasiside	34
Keeleruleti tulemuslikkuse hindamine	34
Lisa 1. Kutse Keeleruletile	35
Lisa 2. Keeleruletil osaleja meelespea	35
Lisa 3. Keeleruletil osaleja tagasisideküsimustik	36
Lisa 4. Soojendusküsimused kodu kohta	36
Lisa 5. Soojendusküsimused „Kas siin on keegi, kes ...“	36
Lisa 6. Ideid osalejate rühmadesse jagamiseks	38
Kasutatud kirjandus	41

Mis on Keelerulett?

Keelerulett on eesti keele kui võõrkeele või teise keele harjutamise formaat, mis võimaldab täiskasvanud keeleõppijal praktiseerida eesti keelt lühikestes rühmavestlustes, mida juhivad ja kus ka osalevad eesti keelt emakeelena (või C1-tasemel) kõnelejad. Keeleruleti formaadis satuvad inimesed juhuvaliku alusel rühmadesse, kus nad vestlevad sõbralikus õhkkonnas erinevatel teemadel. Vestlused on spontaansed ja ette valmistamata ning üldjuhul osalejad üksteist ei tunne.

Keeleruleti eripära on see, et erinevalt keelekursusest ei ole Keeleruletil õppekava ning vestluste teemade valikul on korraldajatel vabad käed. Selline keeleõppeformaat on ellu kutsutud eesmärgiga julgustada õppijaid õpitud keelt stressivabalt kasutama ning pakkuda neile eduelamusi.

Rühmavestlus on võõrkeeleõppimisel tavapärane praktika, mida kasutatakse laialdaselt keelekursustel, vestlusklubides, keelekohvikutes ja mujal, et õppijad saaksid arendada oma suhtlusoskust. Võõrkeeleõppijad seostavad sageli keeleoskust just suhtlusoskusega, mistõttu on suhtluspraktikat pakkuvad keeleõppeformaadid väga nõutud.

Keeleruleti toimumiseks on vaja nelja osapoolt: eesti keele praktiseerimisest huvitatud keeleõppijaid, Keeleruleti juhte, rühmavestluste juhte ja vabatahtlikke eesti keele kõnelejaid.

Keeleruleti formaadis suhtluspraktikat on Eestis siiaani pakkunud Integratsiooni Sihtasutus. See metoodiline juhend on loodud selleks, et formaati saaksid kasutama hakata ka muud huvilised.

Keeleruleti kujunemislugu

Keelerulett töötati Integratsiooni Sihtasutuses (INSA) välja 2020. aasta kevadel, kui koroonapandeemia tõttu ei olnud võimalik korraldada eesti keele kontaktunde. Keeleruleti loojad on Mari Taalmann, Daniel Kotsjuba ja Ave Landrat, kes pakkusid välja idee kutsuda keeleõppijad suhtluspraktika eesmärgil kokku Zoomi keskkonda ja kaasata rühmavestluste juhtidena eesti keelt emakeelena kõnelejaid.

Keeleruleti formaadi lähtekoht on eesti keele õpetaja Mari Taalmanni idee: selleks, et õppija hakkaks õpitavat keelt keelekeskkonnas kasutama, on vaja turvalist vaheetappi, kus ta saab oma oskusi proovile panna emakeele kõnelejatega suheldes. Õppijal on vaja kuulda spontaanset kõnet ning osaleda vestlustes, mida juhivad ja kus osalevad heatahtlikud eesti keele kõnelejad.

Nimi „Keelerulett“ viitab sellele, et vestluskaaslased, kellega keele praktiseerimiseks ühte rühma satutakse, on saadud loosi teel ja seetõttu juhuslikud. Kui kohtutakse Zoomi keskkonnas, loob vestlusrühmad programm automaatselt, kui klassis, siis tehakse seda loosi teel. Loosimine ja juhuslikkus loovad põnevust, sest osalejad ei tea ette, kellega nad vestlema hakkavad.

Keeleruleti nimi peegeldab ka seda, et paljudele keeleõppijatele võib tunduda õpitavas keeles rääkima hakkamine raske, võib-olla isegi natuke ohtlik ja hirmutav.

Keeleruleti loojad loodavad, et selline suhtlusformaad tekitab osalejatel hasarti rohkem ja sagedamini eesti keeles suhelda.

Kuna Zoomi keskkond ei sea osalejate arvule piiranguid, siis reklaamiti Keeleruletti kui uut suhtlus- ja kuulamispraktika võimalust INSA sotsiaalmeedia kontodel, kodulehel ja valdkonnaga seotud partnerite kanalite kaudu, et igale kohtumisele tuleks võimalikult palju inimesi. Eesti keele kõnelejatena, kes aitasid vabatahtlikena vestlusrühmi juhtida, kasutati põhiliselt INSA töötajaid, aga ka teisi partnereid. Kohtumised osutusid väga populaarseks ning Keelerulettidel osales sageli 30-40 inimest.

Praeguseks on Keeleruleti formaadis suhtluspraktikat pakutud juba viis aastat. INSA korraldab kohtumisi Zoomi keskkonnas kaks korda kuus, teisipäeva õhtuti. Keeleruletil käib kohal hulk püsikundesid, aga korraldajate sõnul on iga kord ka esmaosalejaid.

Aastati on osalejaid olnud järgmiselt:

2020 – 405 osalejat

2021 – 850 osalejat

2022 – 738 osalejat

2023 – 648 osalejat

2024 (kuue kuu jooksul) – 460 osalejat

2024. aasta suve seisuga on osalejaid kokku olnud üle 3000.

Osalejate hulk näitab selgelt, et Keeleruleti tüüpi suhtluspraktika vastu tuntakse püsivalt suurt huvi.

Kes vajavad eesti keele suhtluspraktikat?

Eesti Rakendusuuringute Keskuse Centar ja Tallinna Ülikooli 2018. aastal tehtud uuringu järgi elab Eestis ligi 300 000 muu emakeelega täiskasvanut ning ligi pooltel neist oleks vaja oma eesti keele oskust parandada. Nõudlus keeleõppevõimaluste järele on väga suur.

Uuringust tuleb välja ka see, et eesti keele õppimise suure takistusena nähakse eestikeelse keskkonna ja suhtlusvõimaluste puudumist. See on eriti terav probleem Kirde-Eestis, kus eesti keele rääkijaid on vähe.

2023. aastal tehtud Eesti ühiskonna lõimumise monitooringust selgub, et muust rahvusest inimesed hindavad kõige tugevamaks oma eesti keele passiivsemat keeleoskuse vormi – lugemisoskust –, mida peab heaks 58%. Suulisest kõnest saab hästi aru ja oskab hästi eesti keeles kirjutada 41% vastanutest. Kõige nõrgemaks hinnatakse eesti keeles suhtlemise oskust, mida peab heaks ainult 35% ning puudulikuks 36% muust rahvusest inimestest.

Lõimumismonitooringust selgub ka, et tööalaselt kasutab eesti keelt üle kahe kolmandiku muust rahvusest inimestest, aga väljaspool töökeskkonda märgatavalt vähem. Selliseid muukeelseid inimesi, kes suhtlevad eesti keeles nii tööl kui ka isiklikus elus, on veidi üle veerandi (27%) ning neid, kes tööl eesti keelt ei kasuta, aga suhtlevad eesti keeles väljaspool tööd, on kümnendik (10%). Üheski sfääris ei kasuta eesti keelt 41% vastanutest.

Ka Eestist väljaspool on palju eesti keele õppijaid, kes vajavad suhtluspraktikat. Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel õpetab välismaal eesti keelt üle viiekümne organisatsiooni, ent sealsetel õppijatel ei ole võimalik keelt harjutada eestikeelses keskkonnas.

Need, kes õpivad keelt eestikeelses keskkonnas, kurdavad samuti sageli, et neil ei ole keeletunnist väljaspool eestikeelseid sõpru või kolleege, kellega eesti keeles suhelda.

Keeleruleti kohtumistele Zoomis on oodatud kõikide ülalnimetatud sihtrühmade esindajad. Seda tüüpi suhtluspraktikat saab korraldada iga asutus, ettevõtte või miks mitte ka sõpruskond, kes soovib eesti keele kui teise keele või võõrkeele õppimisele kaasa aidata.

Keeleruleti eesmärgid

Keeleruleti kohtumiste esmane eesmärk on pakkuda suhtluspraktikat turvalises keskkonnas, kuhu on kaasatud eesti keelt väga hästi oskavad või emakeelena kõnelejad. Keeleruletil saavad inimesed:

- rääkida eesti keeles mitmesugustel teemadel;
- kuulata, mida teised osalejad räägivad;
- kuulata, mida ja kuidas räägivad eestikeelsed Keeleruleti juhid ja rühmavestluste juhid ning eesti keelt emakeelena või kõrgtasemel kõnelevad osalejad;
- tunda ennast eesti keele õppijate ja praktiseerijate kogukonna liikmena;
- kohtuda Zoomis ka teistel maadel elavate keeleõppijatega;

- murda keelebarjääri ja muuta mõttemalli „ma ei oska eesti keeles rääkida ja minust ei saada aru“;
- tõsta oma eneseusku – „Kui teised suudavad eesti keeles rääkida, siis suudan mina ka!“;
- valmistuda suhtluseks keelekeskkonnas.

Keeleruletti iseloomustab see, et vestluskohtumiste kõnevoorud on lühikesed: keeleõppija saab ennast proovile panna minut või paar, et vastata rühmavestluse juhi küsimusele. Kui õppija peaks vastamisega hätta jääma, tuleb vestluse juht talle appi.

Miks on suhtluspraktika nii oluline?

Paljud keeleõppijad tunnevad, et kuigi nad on osalenud või osalevad keelekursustel, ei saa nad ikkagi eesti keeles suhtlemisega hakkama. Sellel on mitu põhjust.

- Keelekursused on erinevad, kahjuks on ka selliseid, kus õppijad ei saa rääkimist harjutada piisavalt või harjutatakse rääkimist ülesannetega, mis ei ole arendavad.
- Paljudel õppijatel puudub ligipääs keelekeskkonnale, kus keelt kasutada. Keelt kasutamata ununeb õpitu aga kiiresti.
- Kui eesti keele õpetaja, aga ka teised eesti keele kõnelejad taluvad halvasti keeleõppija vigast keelt, tekitab see kiiresti suhtlusbarjääri, nii et õppija tunneb ennast rumalana ja loobub eesti keele kasutamisest.
- Keelekeskkonnas suheldes peab korraga kasutama kõiki oskusi ja kui neist tuleb puudu, on lihtne suhtluses läbi kukkuda ja saada ebameeldiv kogemus.

Teise keele omandamise kohta tehtud uuringud (nt Kitsnik, 2018) väidavad, et keeleoskuse arenemiseks peab olema täidetud kaks olulist tingimust:

- a) õppija peab kuulma ja nägema palju endale huvitavat autentset keelekasutust;
- b) õppijal peab olema võimalus kasutada õpitavat keelt turvalistes ja motiveerivates olukordades.

Nimetatud tingimusi on võimalik Keeleruleti formaadis täita: õppija kuuleb Keeleruletil ehedat eestikeelset kõnet ning saab ka ise vastavalt oma keeleoskusele keelt kasutada. Keeleruleti suhtlusolukorrad on autentset, sest vestluse teema tehakse teatavaks alles iga kohtumise alguses ning vestluse käiku määravad osalejad. Keelerulett on turvaline vaheetapp: sealne suhtlus on keerukam kui keeletunnis, aga turvalisem, toetatum ja kontrollitum kui keelekeskkonnas.

Keeleruleti eripära võrreldes muude keeleõppe formaatidega

Keelerulett erineb muudest suhtlusoskuse arendamiseks mõeldud keeleõppe formaatidest mitme aspekti poolest. Tegemist on täiesti uue suhtluspraktika formaadiga, mida ei ole Eestis varem laialdaselt rakendatud.

Mille poolest erineb Keeleruleti formaadis kohtumine keelekursusest?

- **Keelerulett pakub suhtluspraktikat, mis on spontaanne ja ette valmistamata.**
Kui keelekursustel eelneb suhtlusülesannetele tavaliselt uue sõnavara ja keelekonstruktsioonide õppimine, siis Keeleruletil mingeid vestlemiseks ette valmistavaid selgitusi ei anta ega harjutusi ei tehta. Selline suhtlus sarnaneb päriselus ette tulevate olukordadega, kus pole teada, millest rääkima hakatakse ning kuhu vestlus välja viib.
- **Keeleruletil ei õpita keelt, vaid õppijad kasutavad juba olemasolevaid keeleteadmisi.** Erinevalt keelekursusest ei ole Keeleruletil õppekava ega keeleteemasid, millega kohtumistel tegeletakse. Keelerulett annab õppijatele võimaluse rääkida just nende oskuste piires, mis õppijal juba on. Ka see aspekt on sarnane päriselu vestlustega, kus tuleb ilma ette valmistamata kohe rääkima hakata.
- **Keeleruletil osalejad kuulevad eesti keelt hästi kõnelevate inimeste kõnet ja nende reaktsioone.** Kui keelekursusel kuuleb õppija ainult oma õpetaja keelt, siis Keeleruletil on tal võimalik kuulata nii rühmavestluse juhte kui ka vestluses osalevaid eesti keele kõnelejaid. Vestlustubade juhid hoiavad vestlust üleval küsimusi esitades ning vastustele sõbralikult reageerides.
Eesti keelt emakeelena kõnelejad räägivad kiiremini ja keerukamalt kui eesti keele kui teise keele õpetaja väljaõppe saanud õpetajad. Keeleruletil osalejad saavad turvaliselt kogeda, milline võib olla eestikeelne suhtlus päriselus.
- **Keeleruletil osalejate keeleoskus ei pea jõudma mõõdetavate tulemusteni.**
Keeleruletil osalejate keeleoskuse arengut ei mõõdata, sest Keeleruleti esmane eesmärk on rääkima innustamine ja suhtlusbarjääri lõhkumine.
- **Keeleruleti formaadis suhtluspraktika võtab vähem aega** ja nõuab vähem pingutust kui näiteks keelekursusel osalemine. Kindla keeletaseme omandamiseks mõeldud keelekursused kestavad kümneid ja sadu tunde ning nii suures mahus aja leidmine on paljudele keeruline, eriti kui nad on juba varem läbinud mitmeid kursusi.
Keelerulett kui lühikeste vestluskohtumiste formaat sobib seetõttu hästi ka neile õppijaile, kes juba on tasemekursusi läbinud ning soovivad oma keeleoskust lihvida või alal hoida.
- **Keeleruletil osalejad saavad kontrollitud stressivabas õhkkonnas oma oskusi proovile panna ning enamasti saavad nad Keeleruletil osaledes ka eduelamuse.**
Keelekursustel õpitu kasutamine keelekeskkonnas toob õppijaile sageli kaasa palju stressi, sest keelekeskkonnas asju ajades ei pruugi vastaspoolel olla kannatlikkust ja heatahtlikkust keeleõppijaga eesti keeles suhtlemiseks. Paljud keeleõppijad on välja toonud, et eestikeelsed teenindajad hakkavad kohe rääkima vene või inglise keeles,

kui saavad aru, et klient ei ole eestlane. Ka eestikeelsetes kollektiivides räägitakse muukeelsete kolleegidega sageli inglise või vene keeles. Keeleruletil küsitakse jõukohaseid vestlusküsimusi ning kohtumistel luuakse õhkkond, kus keeleõppija saab end stressivabalt eesti keeles väljendada. Keeleruletil ei räägita mingit muud keelt peale eesti keele.

Kokkuvõtlikult võib Keeleruleti vestluskohtumisi reklaamida järgmiselt.

- Pane ennast proovile ja hakka eesti keeles suhtlema!
- Keeleruletil saad suhelda eesti keelt kõrgtasemel või emakeelena kõnelevate inimestega ja teiste keeleõppijatega.
- Keeleruleti kohtumised on lühikesed, need kestavad umbes tund aega. Rääkida saab 1-2 minuti kaupa.
- Keeleruletil on suhtlus stressivaba ja tore.

Keeleruleti tüübid

Keeleruleti kohtumisi saab toimumiskoha alusel liigitada kaheks:

- a) **veebipõhine Keelerulett**, mis toimub näiteks Zoomis või mõnel muul vestlusrühmade tegemist võimaldaval veebiplatvormil (nt Microsoft Teams vm);
- b) **klassiruumis toimuv Keelerulett**, kus kohtutakse näost näkku.

Integratsiooni Sihtasutuse korraldatud Keeleruletid on enamasti olnud veebipõhised ja need on ellu viidud sihtasutuse juurde koondunud vabatahtlike ja Integratsiooni Sihtasutuse töötajate abil. Pärnus, Sillamäel, Narvas ja Tallinnas on katsetatud ka Keeleruleti hübriidversiooni, kus osa osalejaid oli veebis ja osa klassis.

Veebipõhine Keelerulett

Integratsiooni Sihtasutuse Keeleruleti kohtumisi on korraldatud Zoomi platvormil ning ka selles juhendis kirjeldame veebipõhist Keeleruletti Zoomi näitel.

Zoomi keskkonnal on suhtluspraktika pakkumise seisukohalt olulisi võimalusi, ent ka mõned eeltingimused. Need on järgmised.

- Zoomis toimuva Keeleruleti jaoks on iga kord vaja luua vastava kuupäevaga kohtumine. Seejärel tuleb osalejatele saata link, mille abil nad kohtumisele tulla saavad.
- Kohtumise ajal peab kaamera olema sisse lülitatud, et kõik osalejad üksteist näeksid.
- Iga osaleja ekraanipildi all on näha tema nimi, mida saab muuta nii kohtumise looja kui ka osaleja ise.
- Kasutataval seadmel peab olema töökorras mikrofoni, mida osaleja saab sisse lülitada ja vaigistada. Vajaduse korral saab ka Zoomi kohtumise looja osalejate mikrofone ükshaaval või korraga sisse ja välja lülitada.

- Vestlusaknas saab üksteisele kirjutada sõnumeid, seejuures on valida, kas sõnumit näevad kõik või ainult üks konkreetne osaleja.
- Zoomi kohtumise looja saab osalejad jagada vestlusrühmadesse ehk vestlustubadesse (inglise keeles *breakout room*) ja otsustada, mitu rühma ta teeb, kelle mis rühma määrab ning kui pikk on rühmades vestlemise aeg. Rühmadesse minekuks peab osaleja klõpsama ekraanile ilmuval käsklusel, vestlusrühmast lahkumiseks on kaks võimalust: see käib kas automaatselt või peab vastava käskluse valima osaleja ise.

Zoomil on veel mitmeid võimalusi, nt ekraani jagamine ja oluliste asjade esiletõstmine visuaalselt, kuid kuna Keeleruleti eesmärk on pakkuda suhtluspraktikat, siis kõiki neid võimalusi Keeleruleti kohtumistel ei kasutata.

Miks eelistada veebipõhist Keeleruletti?

- Võrreldes klassiruumis toimuvate kohtumistega säästab veebipõhine Keelerulett korraldajate aega ja raha.
- Veebipõhiste vestlusrühmade loomine, avamine ja sulgemine on väga lihtne, selleks on Zoomis vastavad käsklused.
- Zoomi vestlusrühmad ei kuule üksteist, taustamüra on oluliselt vähem kui samalaadisel kohtumisel klassiruumis.
- Zoom ei sea kohtumisel osalejate arvule piiranguid, mistõttu saab vajaduse korral kokku kutsuda ka väga palju inimesi.
- Osalejad ei pea paiknema samas linnas ega ka riigis.
- Osalejad ei tunne üksteist ja igal ajal võib vestluskohtumistega liituda uusi inimesi.
- Zoomi osalemislogi võimaldab hõlpsasti kontrollida, kes kohtumisest osa võtsid.

Keeleruleti kohtumistel osalemine on vabatahtlik ja vajalik on eelregistreerimine. Kohtumised toimuvad kindla intervalliga, nt kaks korda kuus, kindlal nädalapäeval ja kellaajal. Osaliste leidmiseks on vaja teha teavitustööd ja Keeleruletti reklaamida. Veebipõhiste kohtumistel osalemise kohta üldjuhul tõendit ei väljastata.

Veebipõhise Keeleruleti meeskonda kuuluvad:

- a) kaht juhti;
- b) rühmavestluste juhid (nimetatud ka toamentoriteks). Tavaliselt on neid üks iga kuueliikmelise keeleõppijate rühma kohta;
- c) C1-tasemel keeleoskusega, ennekõike emakeele kõnelejatest vabatahtlikud, kes osalevad vestlustes samadel alustel nagu keeleõppijad.

Keeleruleti sisu, sh teemad ja vestlusküsimused, mida arutatakse, loovad Keeleruleti juhid.

Klassiruumis toimuv Keelerulett

Klassiruumis toimuva Keeleruleti puhul kutsutakse osalejad kokku ruumi, mis on piisavalt suur, et seal mahuks korraga töötama mitu vestlusrühma. Kohtumised korraldatakse kindla intervalliga, iga kord samal nädalapäeval ja kellaajal. Klassiruumis toimuva kohtumise puhul eeldatakse osalejatelt, et nad tulevad kindlasti kohale.

Klassiruumis toimuva Keeleruleti meeskond koosneb:

- a) ühest juhust;
- b) ühest eesti keelt rääkivast vestlusrühma juhust iga kolme- kuni kuueliikmelise vestlusrühma kohta.
- c) vabatahtlikest, kes räägivad eesti keelt emakeelena või C1-tasemel ning kes osalevad vestlustes keeleõppijatega samadel alustel.

Klassiruumis toimuva Keeleruleti puhul on oluline osalejate arv. Selleks, et oleks võimalik moodustada vestlusrühmi, peab lisaks meeskonnaliikmetele kohal olema vähemalt kuus keeleõppijat. Sel juhul saab jagada osalejad kahte rühma ning pärast esimest vestluskohtumist moodustada uued rühmad.

Vestlusrühmade loomiseks kasutatakse mitmesuguseid võtteid (vt ka lisa 6). Kuna eeldatakse, et osalejad võtavad osa igast kohtumisest, siis kujuneb neist üksteist tundev grupp. Korraldaja peab arvet kohalkäimise üle ning osalejad võivad saada ka osalemistõendi. Keeleruleti sisu ja arutatavate vestlusteemade valimisel saavad kohalolijad kaasa rääkida ja oma ettepanekuid teha.

Järgmises tabelis on kõrvutatud kaht Keeleruleti tüüpi.

	Veebipõhine Keelerulett	Klassiruumis toimuv Keelerulett
Koht	veebirakendus, nt Zoom või Microsoft Teams	klass, kus mahub liikuma ja rühmades vestlema
Meeskond	2 juhti, rühmavestluse juhid ehk toamentorid, eesti keelt kõnelevad vabatahtlikud	1 juht, rühmavestluste juhid, eesti keelt kõnelevad vabatahtlikud
Osalejate minimaalne arv	6 inimest	6 inimest
Osalejate maksimaalne arv	ei ole piirangut	piirangud seab ruum
Osalejate arv vestlusrühmas	3—6 inimest	3—6 inimest

Rühmadesse jagamise viis	automaatne, Keeleruleti juht saab määrata, mis inimesed on samas rühmas	loosi teel
Kohalkäimise kontroll	Zoomi logi põhjal või vestlusaknasse nime kirjutamise teel	registreerimislehe alusel
Tulemuslikkuse mõõtmine	kohalkäijate hulk, sh korduvalt käijate hulk, osalejate tagasisideküsimustik	kohalkäijate hulk, sh korduvalt käijate hulk, osalejate tagasisideküsimustik

Keeleruletil osalejad

Integratsiooni Sihtasutuse korraldatud veebipõhistel Keelerulettidel on osalenud keeleõppijaid nii Eestist kui ka mujalt maailmast. Keeleruletti reklaamides on rõhutatud, et oodatud on vähemalt A2-tasemel keeleoskusega inimesed. See on madalaim keeletase, millega on võimalik tuttavatel teemal väga lühidalt kaasa rääkida. Kui plaanite korraldada Keeleruleti kohtumisi oma asutuses, on siiski soovitatav panna nõutavaks keeleoskuse lähtetasemeks B1, mis võimaldab kaasa rääkida enamikul igapäevaelu puudutavatel teemadel.

A2- ja B1-tasemel keeleõppija põhilised oskused on järgmised.

A2-tasemel õppija:

- mõistab lauseid ja sageli kasutatavaid väljendeid, mis seostuvad talle oluliste valdkondadega (nt info enda ja pere kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö);
- tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel.

B1-tasemel õppija:

- mõistab kõike olulist endale tuttavatel teemal, nagu töö, kool, vaba aeg vm;
- oskab kirjeldada kogemusi ja sündmusi, unistusi ja eesmärgi ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ja plaane;
- suudab jälgida pikema mõttevahetuse põhipunkte eeldusel, et kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.

INSA-s korraldatud Keelerulettide puhul on osalejate keeletase olnud väga varieeruv. See ei ole olnud probleem, sest iga osaleja räägib oma võimete kohaselt ning vestluste juhid suunavad vestlust nii, et kõigil osalejatel on mugav sõna võtta.

Keeleruleti tüüpi suhtluspraktika puhul ei pea vestlusrühmad olema homogeensed ning korraldaja võib Keeleruletile kutsuda osalejaid ka teistest asutustest-ettevõtetest, mitte ainult oma organisatsioonist.

Keeleruleti meeskond

Keeleruleti kohtumiste korraldamiseks on vaja meeskonda, kuhu kuuluvad:

- a) Keeleruleti juhid;
- b) rühmavestluse juhid;
- c) vabatahtlikud eesti keele kõnelejad.

Keeleruleti meeskonna liikmed peavad rääkima eesti keelt emakeelena või C1-tasemel.

Integratsiooni Sihtasutuse korraldatavaid Keelerulette juhivad meeskond, kuhu kuulub kaks juhti ja 3—10 rühmavestluse juhti ehk toamentorit. Toamentorite hulk oleneb osalejate arvust, hea oleks kaasata vähemalt üks toamentor kuue osaleja peale. Lisaks osalevad rühmavestlustes vabatahtlikena eesti keele kõnelejad. Optimaalne on, kui igas vestlusrühmas on lisaks toamentorile veel üks eesti keele kõneleja.

Vestluskohtumiste õnnestumisele aitab kaasa, kui Keeleruleti juhid:

- on sõbralikud, lahked ja naeratavad;
- oskavad luua vabaks vestlemiseks sobivat õhkkonda ja osalejaid kaasata;
- on kogenud rühmavestluste juhid ning nende oskused on piisavad, et pääseda mõjule ka Zoomi keskkonnas;
- on varem Zoomi kohtumisi korraldanud või on valmis Zoomi kasutamise ära õppima;
- on kokku puutunud eri rahvustest ja kultuuridest pärit keeleõppijatega. Nad teavad õppijate keelelisi iseärasusi ja oskavad oma keelekasutust võõrkeeleõppijate keeletasemega kohandada;
- suudavad hoida vestlust eestikeelsena, aktsepteerides osalejate vigast keelt ja tehes pingutusi sellest arusaamiseks. Nad ei paranda vigu, vaid keskenduvad öeldu sisu mõistmisele.

Integratsiooni Sihtasutuses korraldatud Keelerulettide puhul on kohtumise juhid iseloomustanud head toamentorit järgmisel moel.

- Ta on sõbralik ja soe.
- Ta oskab osalejaid kaasa haarata ja mõjub vestlema innustavalt.
- Ta oskab vestluse käigule reageerida spontaanselt, tema kehakeel ja miimika peegeldavad huvi ja sõbralikke emotsioone.
- Ta talub hästi osalejate vigast kõnet ja suudab ka vigases kõnes tabada räägitu mõtet.
- Ta ei paranda vigu.

- Ta suudab vestlust edasi arendada, mõelda käigult välja uusi sobivaid teemasid ja küsimusi, kui arutatav teema ammendub.
- Ta suudab kõikidel vestlusrühmas osalejatel luua tunde, et nende mõtted on võrdselt olulised. Ta ei eelista kedagi, ei anna hinnanguid.
- Ta on kannatlik, ei kiirusta ega ole kärsitu.
- Ta suudab hoida vestlust ette nähtud aja piires.
- Ta oskab delikaatselt ohjeldada jutukaid osalejaid ning kaasata ja julgustada vähem jutukaid.

Järgnevalt vaatame mida Keeleruleti juht ja rühmavestluse juhid ei tohiks Keeleruletti läbi viies teha ja millised on põhilised eksimused, millest Keeleruleti juhid ja toamentorid peaksid hoiduma.

Keeleruleti juht ja rühmavestluse juht seab kohtumise õnnestumise ohtu, kui ta:

- räägib põhiliselt ise, domineerib vestluse ajal ega lase piisavalt rääkida osalejatel;
- on hajevil ega keskendu osalejate kuulamisele ja kuuldule reageerimisele;
- tegeleb Keeleruleti ajal muude asjadega (nt vaatab telefoni, joob kohvi, närib nätsu vm);
- parandab kogu aeg keelevigu, ei keskendu räägitava sisule;
- ei ole tundlik osalejate vajaduste ja hirmude suhtes, mõjub hirmutavalt ja kamandavalt;
- ei suuda käigu pealt uusi küsimusi välja mõelda, et vestlust ülal hoida;
- ei suuda aega planeerida ega vestlusi vastavalt juhtida.

Keeleruleti korraldajad peavad silmas pidama, et:

- võõrkeeleeõppijad kogevad õpitavat keelt rääkima hakates ärevust. See on loomulik emotsioon ja selle tekkimisega peab vestluskohtumiste ajal arvestama. Ärevust aitab maandada sõbralik õhkkond, jõukohased ülesanded, rahulik tempo;
- võõrkeeleeõppijad väljenduvad teistmoodi kui sama keele emakeelena kõnelejad. Nad teevad vigu ja neil võib olla ka tugev aktsent, mis takistab arusaamist;
- võõrkeeleeõppijatel läheb rohkem aega küsimuste mõistmisega ja neile vastamisega. Vajaduse korral peavad rühmavestluse juhid küsimusi kordama ja andma vastamiseks aega;
- enamasti on võõrkeeleeõppijatel varasemast mitmesuguseid keeleõppimise kogemusi, nad võivad olla õppinud keelt kursustel või iseseisvalt. Ka keeleõppe eesmärgid võivad suuresti varieeruda. Varasemad kogemused tekitavad sageli ootusi, mille juhtimisega peavad rühmavestluse juhid tegelema;
- vaba suhtlus teemadel, milleks ei ole olnud võimalik ette valmistada, on võõrkeeleeõppijale raske, sest ta peab spontaanselt kasutama kõike, mida on õppinud.

Nõuanded Keeleruleti korraldamiseks asutustes

Milliseid vahendeid on vaja Keeleruleti korraldamiseks?

Kõige olulisem ja suurem ressurss Keeleruleti formaadis vestluspraktika pakkumisel on inimressurss. Keeleruleti korraldamiseks ei piisa ainult ühest keeleõpetajast nagu keelekursustel, vaid vestluskohtumiste juhtimiseks on vaja tervet meeskonda: kohtumiste juhti/juhte, vabatahtlikke rühmavestluste juhte ja vabatahtlikke eesti keele kõnelejaid.

Veebipõhise Keeleruleti korraldamiseks on veel vaja:

- tasulist Zoomi litsentsi, mis võimaldab teha ajalise piiranguta Zoomi kohtumisi. Lühemaid (kuni 40-minutilisi) kohtumisi saab teha ka ilma litsentsita;
- arvutit, mille tehniline jõudlus võimaldab videot vaadata ja heli kuulata ning pilti ja heli edasi kanda (vajaduse korral kasutada lisamikrofoni ja -kaamerat ning kõrvaklappe);
- kiiret internetiühendust;
- kanaleid, mille kaudu teavitada osalejaid Keeleruleti toimumisaegadest (nt asutuse postiloend, grupp Facebookis vm);
- kanaleid, mille kaudu suhelda vabatahtlike toamentorite ja vabatahtlike eesti keele kõnelejatega.

Klassiruumis toimuva Keeleruleti jaoks on vaja:

- ruumi, kus osalejad mahuvad ringi liikuma ja rühmades vestlema;
- piisaval arvul toole osalejatele;
- valget tahvlit või pabertahvlit ja vildikaid, millega kirjutada tahvlile vestlusküsimused jm teave, vajaduse korral saab neid asendada ka videoprojektori ja arvutiga.

Keeleruleti kohtumise ülesehitus

INSA-s on viimase viie aasta jooksul välja töötatud hästi toimiv Keeleruleti kohtumise ülesehitus, mille kohaselt kestab aktiivne suhtluspraktika 60 minutit ning nii kohtumise ettevalmistus kui ka toimuva kokkuvõtmine kumbki 30 minutit. Selline kahetunnine ajaraam võimaldab meeskonnal Keeleruleti kohtumisi planeerida ja ellu viia ilma oluliste lisaettevalmistuseta. Tavaliselt korraldab INSA Keeleruleti kohtumisi kaks korda kuus.

Loomulikult võib Keeleruleti tüüpi vestluskohtumisi organiseerima hakkav asutus seda ülesehitust muuta, teha pikemaid või lühemaid, suurema või väiksema intervalliga vestluskohtumisi.

Mida on vaja teha enne Keeleruletiga alustamist?

Enne, kui hakata oma asutuses pakkuma Keeleruleti tüüpi suhtluspraktikat, on mõistlik läbi mõelda järgmised küsimused.

- Missugusele sihtrühmale suhtluspraktikat pakkuma hakatakse? Kas osalejad on sama või eri asutuste inimesed? Kui palju on keeleõppijaid, kes Keeleruletil osalema hakkavad?
- Mitut vabatahtlikku on vaja, et sellisele osalejate hulgale suhtluspraktikat pakkuda? Mitut rühmavestluse juhti ja eesti keele kõnelejat on tarvis?
- Mitu korda on plaanis Keeleruletti korraldada? Kas selline kordade arv sobib vabatahtlikele?
- Kas katsetada Keeleruleti tüüpi suhtluspraktikat väheste osalejatega ja väikeses mahus, enne kui hakata seda pakkuma suuremale sihtrühmale?
- Kas ja milliseid ressursse on organisatsioonil vabatahtlike motiveerimiseks?

Kui nendele küsimustele on vastus teada, on võimalik kokku panna Keeleruleti meeskond, st leida juht või juhid ning osalejate arvule vastav hulk vabatahtlikke rühmavestluste juhte ja eestikeelseid osalejaid.

Keeleruleti meeskonna loomine

Meeskonnast sõltub, kui hästi vestluskohtumised õnnestuvad. Meeskonna liikmetele esitatavate nõuete kohta saab täpsemalt lugeda alapunktist „Keeleruleti meeskond“.

Meeskonna loomisel on järgmised etapid.

- Organisatsioon otsustab hakata korraldama Keeleruleti formaadis suhtluspraktikat.
- Organisatsioon otsustab, kui tihti suhtluspraktikat pakkuma hakatakse, nt kui kohtumised toimuvad kord kuus, siis saab aastas korraldada 12 Keeleruletti, kui kaks korda kuus, siis 24 jne.
- Organisatsioon vaatab, kas Keeleruleti juhid on võimalik leida organisatsiooni seest või tuleb see teenus sisse osta.
- Kui juhid on olemas, asuvad nad otsima vabatahtlikke rühmavestluste juhte (üks juht kuue osaleja kohta) ja eesti keele kõnelejaid, keda võib olla vähem kui rühmavestluste juhte. Nendes rollides olevad inimesed võivad oma rolle ka vahetada: rühmavestluste juht võib osaleda eesti keele kõnelejana ja vastupidi.
- Kui rühmavestluste juhid ja eesti keele kõnelejad on leitud, saab asuda meeskonnaliikmeid ette valmistama. Vajaduse korral tuleb neid juhendada, kuidas kasutada Zoomi programmi ja juhtida vestlusi.

Keeleruleti meeskonna kokkupanekul on kõige keerukam leida vabatahtlikke, kes saavad ja tahavad panustada oma vaba aega suhtlusvõimaluse pakkumiseks muukeelsetele õppijatele.

Kuidas leida vabatahtlikke rühmavestluse juhte?

Paljud organisatsioonid lubavad oma töötajatel teha teatud arvu tunde vabatahtlikku tööd, mis arvestatakse töötaja sisse. Sellisel juhul peaks olema võrdlemisi lihtne leida vabatahtlikke organisatsiooni seest.

Vabatahtlikke, kes sobivad hästi rühmavestluse juhiks, leidub ka (pensioneerunud) eesti keele kui teise keele õpetajate seas. Nende leidmiseks võib pöörduda Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liidu poole. Ka eesti keele kui teise keele õpetajaks õppivad üliõpilased võivad sellesse rolli sobida. Eesti keele kui teise keele õpetajaid valmistavad ette nii Tartu kui ka Tallinna ülikool.

INSA Keelerulettidel on vabatahtlikena osalenud ka Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu liikmed.

INSA arendab vabatahtlike programmi, sest tegevusi, kuhu vabatahtlikke kaasatakse, on mitmeid, nende hulgas Keelerulett, Keelesõbra programm, külalised keeletunnis jt.

INSA tegevustes kaasa löönud vabatahtlikud on öelnud, et neid motiveerib niisugust tööd tegema muu hulgas:

- missioonitunne ning võimalus olla kasulik ja teha midagi teiste heaks;
- võimalus aidata kaasa sidusama ühiskonna tekkimisele;
- toredasse kogukonda kuulumise tunne;
- võimalus õppida midagi uut ja panna ennast proovile uues olukorras.

Keeleruleti meeskonna liikmete valimisel on mõistlik lähtuda järgmistest baasnõuetest.

Baasnõuded Keeleruleti juhile (juhtidele)

- eesti keele oskus emakeele või C1-tasemel
- rühmade (veebis) juhtimise kogemus

Baasnõuded rühmavestluste juhtidele (toamentoritele)

- eesti keele oskus emakeele või C1-tasemel
- rühmade (veebis) juhtimise kogemus
- valmidus teha vabatahtlikku tööd

Baasnõuded eesti keele kõnelejatele

- eesti keele oskus emakeele või C1-tasemel
- valmidus teha vabatahtlikku tööd

Lisaks baasnõuetele on hea, kui Keeleruleti meeskonna liikmed oskavad:

- aega planeerida;
- luua sooja ja sõbralikku õhkkonda;
- analüüsida oma tegevust ja kogemusi;
- juhtida ja ülal hoida vestlust muukeelsete õppijatega.

Keeleruleti ettevalmistamine

Kui meeskond on komplekteeritud, on vaja otsustada järgmiste küsimuste üle.

- **Mis päevadel ja mis kellaajal Keelerulett toimuma hakkab?**
INSA on pakkunud Keeleruletti kaks korda kuus, teisipäeva õhtuti. Selline sagedus sobib hästi rääkimisjulguse saamiseks ja keelebarjääri murdmiseks, aga ei ole piisav suhtlusoskuse kiireks arendamiseks. Kui suhtlusoskuse kiirem areng on oluline, siis on soovitatav korraldada vestluspraktikat 1-2 korda nädalas. Oma eesmärgi – suhtlusjulguse õhutamise – täidab Keelerulett igal juhul ka suure intervalli korral.
- **Mis kanalite kaudu Keeleruletti reklaamida ja kuidas tagada osavõtt?**
Reklaamimiseks sobivad kõik kanalid, mille vaatajad-kasutajad on potentsiaalsed Keeleruleti osalejad, nt asutuse postiloend või kanalid, kus asutusesisest infot jagatakse. Vt ka lisa 1 „Keeleruletil osaleja meelepea“ ja lisa 2 „Kutse Keeleruletile“.
- **Kuidas osalejaid registreeritakse?**
Zoomis toimuva Keeleruleti osalejaid on mõistlik registreerida Google'i vormi kaudu, mis võimaldab koguda osalejate andmeid ning mille alusel saab registreerunutele hõlpsasti saata Zoomi lingi. Kindlasti võiks küsida järgmisi andmeid: eesnimi, perekonnanimi, telefon, e-posti aadress, keeletase.
Kui Keeleruleti kohtumised toimuvad klassiruumis, siis võib samuti osalejaid registreerida veebivahendeid kasutades. Asutusesiseste väiksemate rühmade puhul saab registreerimist korraldada e-posti või kanalite kaudu.
- **Kuidas osalejad Zoomi kohtumisele kutsutakse?**
Keeleruleti kohtumiseks on vaja luua unikaalne Zoomi link ning saata see osalejatele. Kohtumise linki luues on vaja märkida, et osalejad kogunevad Zoomi kohtumise alguses ooteruumi.
Klassiruumis toimuva Keeleruleti puhul tuleks osalejatele saata e-kiri või teavitada neid muul moel Keeleruleti toimumise ajast ja kohast.
- **Kuidas instrueeritakse rühmavestluste juhte (toamentoreid) ja vabatahtlikke eesti keele kõnelejaid?**
Rühmavestluste juhtide juhendamiseks on mõistlik nad vähemalt korra enne Keeleruleti kohtumistega alustamist kokku kutsuda ning seletada neile lühidalt, millised on Keeleruleti eesmärgid ja rühmavestluste juhi ülesanded ning missugune on toimumise kord jm. Vabatahtlikena osalevaid eesti keele kõnelejaid tuleb samuti teavitada Keeleruleti eesmärkidest ja toimumise korrast.

Kui ülaltoodud otsused on tehtud, on vaja Keeleruleti juhil/juhtidel otsustada:

- a) mis on Keeleruleti kohtumise teema;
- b) missuguseid küsimusi kasutatakse vestlusrühmades.

Keeleruleti kohtumiste teema võib valida mitmesugusel viisil. Ideid teemade leidmiseks võib saada järgmistest allikatest.

- a) **Osalejate pakutud teemad.** Osalejate seas võib teha küsitluse, millistel teemadel nad vestelda sooviksid.
- b) **Suured teemavaldkonnad, mis tulenevad keeleoskustasemete kirjeldustest.** Võõrkeeleoskuse tasemeid kirjeldab Euroopa keeleõppe raamdokument ning sealt on võimalik välja võtta suuremad teemavaldkonnad. Näiteks B1-taseme puhul on nendeks töö, kool, vaba aeg ja hobid, pere, reisimine, tervis, päevasündmused, kultuur jm.
- c) **Aastaajad ja päevakajalised sündmused.** Keeleruleti vestlusteemade valikul võib lähtuda ka konkreetse päeva ilmast, sündmustest ja muust ajakohasest.
- d) **Asukoht.** Zoomi kohtumise puhul võib teema valida ka selle järgi, kus Keeleruleti juhid asuvad, nt lähtuda ruumi eripärast või mõnest esemest, pildist või muust, mis on Keeleruleti juhi veebiaknas nähtav.
- e) **Ajurünnak,** kus üks inimene pakub teema, nt *reisimine*, ja teised ütlevad sõnu, mis neil selle teemaga seostuvad, nt *kohver, lennupiletid, eksootika, hotell, kämping* jne. Märksõnad annavad ideid, mis nurga alt teemat Keeleruletil uurida ja milliseid küsimusi küsida.
- f) **Raamat „Mustmiljon küsimust. Eesti keele vestlusküsimused algajatele“.** 2024. aastal ilmunud raamatus on A1- ja A2-taseme vestlusküsimused 30 teemal. Kokku on raamatus üle tuhande küsimuse, mille puhul on tagatud, et need sobivad kindlasti ka B1-tasemele, sest need on koostatud A-taseme keelenõuetest lähtuvalt.

Näidisteemad ja -küsimused

Näitena on esitatud viis võimalikku Keeleruleti teemat koos teemast lähtuvate vestlusküsimuste ja nende edasiarendustega.

1. Teema: SÖÖK

Missugune on eriti maitsev hommikusöök?

Missugune on sinu elu kõige huvitavam eine?

Küsimusi teema laiendamiseks

Mida sa täna hommikul sõid?

Kas sulle meeldib hommikul süüa keedetud muna või praetud muna?

Kui sa oled välismaal, kas siis proovid uusi toite? Mis toite oled proovinud välismaal?

Mida sa mitte kunagi hommikul ei söö?

Kui sul oleks külas taimetoitlane, siis mida pakuksid talle hommikusöögiks?

2. Teema: REISIMINE

Kas sul on kohver? Missugune see on? Kus see kohver on käinud?
Kuhu sa sooviksid praegu reisida ja miks?

Küsimusi teema laiendamiseks

Kas sulle meeldib reisida üksi või kellegagi koos? Miks?
Millal sa viimati reisisid?
Kus sa oled käinud ja kuhu sa sooviksid uuesti minna?
Kas sulle meeldib reisida laevaga, lennukiga või autoga?
Kumb on sinu arvates parem, kas hotell või kämping?

3. Teema: MOOD

Mis riided on praegu sinu arvates moes?
Mis on sinu kõige erilisem riideese? Kust sa selle said?

Küsimusi teema laiendamiseks

Kas sinu jaoks on mood oluline? Miks mood on oluline?
Mis riided sa paned selga, kui sa lähed tööle? Miks?
Mis riided on sinu riidekapis, mida sa mitte kunagi ei kanna?
Kes käib moodsalt riides? Nimeta mõni kuulus inimene, kes sinu arvates käib moodsalt riides.
Mis oli moes siis, kui sa olid laps?

4. Teema: ROBOTID

Kas sinu kodus võiks olla robot? Mis tööd sinu robot teeks?
Mis sa arvad, mida tulevikus teevad robotid?

Küsimusi teema laiendamiseks

Mis kodumasinad sul on? Kas sul on robottolmuimeja? Aga robotniiduk?
Kellel on roboteid vaja?
Kas robotid võivad olla ka ohtlikud? Miks?
Mida võiks robot teha sinu töö juures?
Mida võiksid robotid teha sinu linnas?

5. Teema: OSTLEMINE

Mis on viimane asi, mille ostsid? Kust sa selle ostsid ja mida sa sellega tegid?
Mille peale sa kulutad liiga palju raha?

Küsimusi teema laiendamiseks

Kas sulle meeldib ostlemine? Kas sa tead kedagi, kellele meeldib ostlemine?
Mis poodides sa käid tihti? Mis poodides sa mitte kunagi ei käi?

Kellega koos on tore ostlemas käia? Kellega koos ei ole tore ostlemas käia?
Millal ja kust sa ostad jõulukingitused? Mida sa ostad?
Missugused poed sulle meeldivad?

Veebipõhine Keelerulett

Veebipõhise Keeleruleti kohtumise ülesehitus

Selles juhendis on veebipõhist Keeleruletti kirjeldatud Zoomi näitel.

Osalejatele kestab veebipõhine Keelerulett 60 minutit. Korraldajad peavad aega varuma 120 minutit: nad kohtuvad pool tundi enne Keeleruleti algust ja analüüsivad Keeleruletil toimunut pool tundi pärast selle lõppu. Selline ülesehitus võimaldab Keeleruleti kohtumisi korraldada kõige väiksema ajakuluga, sest nii ei ole tarvis korraldada nõupidamisi muul ajal.

Keeleruleti juhtidel on mõistlik omavaheliseks suhtluseks arvutis lahti hoida veel mõni muu kanal peale Zoomi, nt Facebooki Messenger või Skype, et vajaduse korral sealtkaudu üksteisele küsimusi või kommentaare kirjutada. Zoomi vestlusaknas on lihtne adressaadiga eksida ning küsimused ja kommentaarid võivad nähtavaks saada kõikidele osalejatele.

Veebipõhine Keelerulett koosneb järgmistest osadest.

1. Keeleruleti ettevalmistus

- a) Keeleruleti juhid kohtuvad Zoomis (10 minutit)
- b) Nendega liituvad rühmavestluse juhid ehk toamentorid (20 minutit)

2. Keeleruleti algus. Suur tuba

Sissejuhatuse ja soojenduse (10 minutit)

3. Esimene rühmavestlus (18 minutit)

4. Kokkuvõtte suures toas (8 minutit)

5. Teine rühmavestlus (18 minutit)

6. Keeleruleti lõpetamine suures toas (6 minutit)

7. Toamentorite eneseanalüüs ja tagasiside toimu koht (20 minutit)

8. Keeleruleti juhtide tagasiside toimu koht (10 minutit)

Keeleruleti ettevalmistus

Keeleruleti juhid mõtleavad välja ruleti teema ja vestlusküsimused.

Juhid lepivad kokku ka omavahelise tööjaotuse, mis võib olla järgmine:

- a) üks juhtidest alustab Keeleruletti ja küsib soojendavaid küsimusi;

- b) teine juhtidest laseb osalejad Zoomi kohtumisele sisse ning jagab nad vestlusrühmadesse ehk vestlustubadesse (*breakout room*), nii et igas rühmas on ka üks eestikeelne toamentor. Samuti on tema ülesanne jagada eesti keelt kõnelevad vabatahtlikud rühmade vahel võimalikult ühtlaselt.

Umbes kümne minuti pärast (20 minutit enne Zoomi kohtumise algust) liituvad Zoomi kohtumisega ka toamentorid. Juhid teavitavad neid kohtumise teemast ja vestlusküsimustest. Keeleruleti juhid annavad teada, kui palju osalejaid on kohtumisele registreerunud, ning lepitakse kokku, mitu vestlusrühma tehakse. Kui toamentoreid on kohal rohkem kui kuueliikmeliste rühmade tegemiseks vaja, siis lepitakse kokku, kes toamentoritest võtab rühmavestlusest osa kui eesti keelt kõnelev osaleja.

Keeleruleti juhid soojendavad toamentoreid, küsides neilt *Kuidas läheb? Mis on uudist?* jne, et luua toamentoritega hea kontakt ning häälestuda Keeleruleti kohtumiseks.

Selles etapis teeb Keeleruleti tehnilise poole eest vastutav juht juba ka ettevalmistused vestlustubade loomiseks. Selleks teeb ta järgmist:

- kontrollib, et kõik toamentorid oleksid Zoomis sees oma ees- ja perekonnanimega. Zoomis saab kohtumise loonud inimene osalejate nimesid muuta;
- lisab iga toamentori nime taha märke MENTOR, nt „Liisi Lillepuu, MENTOR“. See on vajalik hilisemate segaduste ärahoidmiseks, sest kui Zoomi koguneb palju inimesi, sh vabatahtlikke eesti keele kõnelejaid, võib olla raske eristada, kes on toamentor ja kes mitte.
- juhendab vajaduse korral toamentoreid, kuidas nad saavad oma Zoomi akna tausta uduseks muuta (vastav käsk „Blur background“ on Zoomis nupu „Video“ all). Liiga kirju taust (nt raamaturiiul) võib hajutada vestlustoa osalejate tähelepanu. Keeleruleti juhid enda Zoomi akna tausta ei hägusta, sest Keeleruleti sissejuhatavas osas saab ära kasutada Zoomi aknas näha olevaid asju.

Kui nimed on korrastatud ja täiendatud sõnaga MENTOR ning Zoomi akende taustad näevad välja kenad, loob Keeleruleti juht vestlustoad, nii et igas vestlustoas on üks mentor. Ta teeb lisaks veel 1-2 tuba, mille saab kasutusele võtta, kui mõni osaleja Keeleruletile hilineb või kui on vaja mõni osaleja tõsta vestlustoast eraldi tuppa. Osalejad, kes Zoomi kohtumisega liituvad, saab Keeleruleti juht hõlpsasti tubadsse lisada.

Vestlustubade loomisel saab määrata ka vestlustoa kestuse ning aja, mille möödumisel vestlustoad suletakse. Viie- või kuueliikmelise rühma puhul on optimaalne vestluse aeg 18 minutit ning vestlustoa lõpust sulgemiseni on hea jätta 15 sekundit – nii ei pea keegi suures toas liiga kaua ootama, kuni vestlustubadest sinna tagasi tullakse. 15 sekundit on ka piisav aeg, mille jooksul saab toamentor osalejaid vestluse eest tänada ning öelda, et vestlus on lõppenud ning järgmisena kohtutakse juba suures toas.

Keeleruleti algus. Suur tuba

Üks Keeleruleti juhtidest laseb osalejad Zoomi kohtumisele sisse. Teine juht tervitab osalejaid ja julgustab neid sisse lülitama oma kaamera ning välja lülitama mikrofoni, kasutades näiteks järgmisi väljendeid:

- *Tere, Maria! Tere tulemast!*
- *Ma näen, et meiega on ka Thomas. Tere, Thomas!*
- *Ja nüüd on siin ka Oksana. Tere õhtust, Oksana!*
- *Albert, tere! Me ei näe sind. Albert, kas sa kuuled mind? Palun pane kaamera sisse. Aitäh, Albert! Nüüd ma näen sind. Väga tore!*
- *Tere, Ivan! Palun pane mikrofoni kinni. Sinu koer haugub. Aitäh!*

Kogunemiseks kulub mõni minut. Keeleruleti juht kontrollib, et kõik osalejad oleksid Zoomi kohtumiseks sisse lülitanud kaamera. Keeleruleti juhid võivad Zoomi kogunemise algust elavdada ka omavahelise dialoogi või osalejate kodu kohta käivate küsimuste abil (vt isa 4 „Soojendusküsimused kodu kohta“).

Seejärel sõnastab Keeleruleti juht lühidalt Keeleruleti reeglid, öeldes näiteks järgmist:

- *Tere tulemast Keeleruletile! Siin räägime ainult eesti keelt. Jah? Räägime ainult eesti keelt.*
- *Me ütleme sina, mitte teie. Jah?*
- *Me räägime eesti keelt rühmades. Esimene vestlus kestab 18 minutit ja teine samuti 18 minutit. Vahepeal oleme suures toas.*

Seejärel küsib ta:

- *Kas siin on keegi esimest korda?*

Kui keegi vastab jaatavalt, siis tervitab juht teda nimeliselt ja ütleb talle: *Tere tulemast!*

Siis ütleb Keeleruleti juht kohtumise teema, nt *kino*, palub osalejatel sisse lülitada mikrofoni ja küsib mõned soojendavad küsimused, nt:

Kas siin on keegi:

... kelle linnas ei ole kino?

... kes käis nädalavahetusel kinos?

... kes ei käi mitte kunagi kinos?

... kellele meeldivad märulifilmid?

... kellele meeldivad armastusfilmid?

Vt ka lisa 5 („Kas siin on keegi, kes ...“)

Osalejad vastavad kõik kooris: *Jaa!* või *Ei!* Samal ajal jagab teine Keeleruleti juht osalejad vestlusrühmadesse. Ta jälgib, et kõik osalejad oleksid sisse lülitanud kaamera. Need osalejad, kes ei ole kaamerat sisse lülitanud, tõstab ta eraldi rühma.

Keeleruleti esimene juht küsib teisel juhilt, kas rühmad on valmis, ja seejärel ütleb ta esimese vestlusküsimuse, mida hakatakse arutama väiksemates vestlusrühmades, nt *Missugused filmid sulle meeldivad? Missugused filmid sulle ei meeldi?*. Ta kirjutab küsimuse (küsimused) ka vestlusaknasse. Nii saavad keeleõppijad küsimuse kopeerida ja vajaduse korral mõne tõlkeprogrammi abil tõlkida.

Teine Keeleruleti juht avab vestlusrühmad. Ekraanile ilmub kutse, mille abil liiguvad osalejad oma vestlusrühma.

Esimene rühmavestlus

Vestlusrühmaga liitumine võtab mõne sekundi aega. Toamentor tervitab osalejaid ja palub kõigil vastata kahele küsimusele:

- a) *Mis sinu nimi on?*
- b) *Kus sa praegu oled?*

Osalejad ei pea ütlema oma täpset aadressi või asukohta, kui nad ei taha. Toamentor juhib vestlust nii, et vastata oleks mugav, näiteks võib osaleja öelda ka, et on praegu planeedil Maa.

Seejärel annab ta igale vestlusrühmas osalejale järgemööda sõna, küsides: *Natalja, mis filmid sulle meeldivad? Mis filmid sulle ei meeldi?*

Kui rühmas on kuus inimest, saab iga osaleja rääkida kuni kolm minutit. Kui osaleja räägib vähem, ei ole see probleem. Nõrgema keeleoskusega osaleja puhul piisab ka sellest, kui ta ütleb ainult mõne sõna.

Toamentor kommenteerib sõbralikult kõiki vastuseid ühtki osalejat eriliselt esile tõstmata. Ta võib teha ka mõningaid märkmeid selle kohta, mida osalejad räägivad, et hiljem neid suures toas esitleda. Kui vestlusrühmas on häid keeleoskajaid, siis võib ta paluda kokkuvõtte teha ka mõnel osalejal. Kui vestlusrühmas jääb aega üle, siis küsib toamentor mõne konteksti sobiva lisaküsimuse lähtuvalt sellest, mida osalejad rääkisid.

Toamentor jälgib kella ja kui ekraanil on näha, et aeg on lõppenud, tänab ta kõiki osalejaid ning ütleb: *Kohtumiseni suures toas!*

Kokkuvõtte suures toas

Keeleruleti juht tervitab inimesi, kes saavad vestlustubadest suurde tuppa. Samal ajal hakkab teine Keeleruleti juht looma uusi vestlusrühmi. Ta jälgib, et samad inimesed ei satuks uuesti samasse vestlusrühma. Alati ei ole seda muidugi võimalik vältida.

Sel ajal kui vestlusrühmi luuakse, küsib esimene Keeleruleti juht paarilt toamentorilt (või osalejalt), millest nende tubades räägiti. Toamentorid (või osalejad) toovad lühidalt välja, mida nad kuulsid.

Teine vestlustuba

Kui uued toad on loodud, ütleb Keeleruleti juht uue vestlusteema, nt *Mida kindlasti ei tohi kinos teha?* Ta kirjutab teema(d) ka vestlusaknasse. Seejärel avab Keeleruleti juht vestlustoad.

Ka teise rühmavestluse alguses tervitab toamentor osalejaid ja palub kõigil vastata kahele küsimusele:

- a) *Mis sinu nimi on?*
- b) *Kus sa praegu oled?*

Seejärel annab ta igale vestluses osalejale järgemööda sõna, küsides: *Andrei, mida sinu arvates ei tohi kindlasti kinos teha?*

Muud elemendid on teises vestlustoas samad mis esimeses vestlustoas.

Keeleruleti lõpetamine suures toas

Keeleruleti juhid tänavad osalejaid ja jagavad infot, mis haakub Keeleruleti teemaga. Nt kui samal ajal on käimas PÖFF või mõni muu filmifestival, siis on mõistlik sellele viidata või reklaamida Eesti filmide vaatamise kanaleid (nt jupiter.err.ee). Seejärel tuletab üks juhtidest meelde, millal on järgmine kohtumine. Keeleruleti juhid ja toamentorid ütlevad osalejatele head aega ja jäävad ise Zoomi kohtumisele.

Toamentorite tagasiside

Keeleruleti juhid lasevad kõikidel toamentoritel lühidalt rääkida, kuidas neil vestlustubades läks. Muu hulgas võiks neilt küsida:

- Kuidas läks?
- Kas teema oli osalejatele huvitav? Aga jõukohane? Kui julgelt räägiti?
- Kas küsimustele vastamiseks oli piisavalt aega? Kas oli vaja küsida lisaküsimusi?
- Kas oli mõni osaleja, kes käitus kummaliselt, näiteks keeldus vastamast? Kuidas olukorra lahendasid?
- Millist abi ja nõu vajaksid?

Keeleruleti juhid võivad toamentoritelt uurida, kes saab osaleda järgmisel keeleruletil. Kui kõik toamentorid on saanud rääkida, lahkuvad nad kohtumiselt.

Keeleruleti juhtide tagasiside

Keeleruleti juhid arutavad omavahel järgmisi küsimusi:

- Mis võiks olla järgmise Keeleruleti vestlusteema?
- Kuidas toetada ja aidata toamentoreid?
- Kas on vaja juurde otsida uusi toamentoreid?
- Kas on infot, mida peab osalejatele saatma e-posti teel?

Selleks, et Keeleruleti kohtumine õnnestuks, on mõistlik iga kohtumise kohta koostada memo, kuhu Keeleruleti juhid kannavad järgmised andmed. Memo loovad Keeleruleti osalejad enne kohtumist, kui on juba teada osalejate arv ja toamentorite nimed.

Enne kohtumise algust

Keeleruleti toimumise aeg:

Registreerunud osalejate arv:

Toamentorite nimed:

.....

Eesti keelt kõnelevate osalejate nimed:

.....

Keeleruleti teema ja soojendusküsimused:

.....

Esimese vestlustoa küsimused:

.....

Teise vestlustoa küsimused:

.....

Info, mis on vaja edasi anda Keeleruleti lõpus:

.....

Pärast kohtumist

Osalenute arv:

Osalenute asukohad:

.....

Info, mis on vaja saata e-postiga pärast Keeleruleti kohtumist:

.....

Toamentorite tähelepanekud:

.....

Kuidas vähendada ärevust Zoomi kohtumistel?

Võõraste inimestega võõras keeles ja tundmatul teemal kõnelemine võib olla katsumus. Kui kogemusi on vähe, on keeruline osa võtta ka Zoomi kohtumisest, kus võib ette tulla mitmeid tehnilisi probleeme, nt osaleja mikrofon ei tööta või ei kuule osaleja teisi. Õnneks saab ärevust vähendada mitut moodi. Näiteks on soovitatav järgida järgmisi põhimõtteid.

- Planeerige ja korraldage kohtumisi alati sama struktuuri järgi. Kui õppijad teavad, et Keeleruletil korduvad alati samad elemendid, on ärevust vähem.
- Jagage Keeleruleti juhtide vahel ülesanded nii, et üks loob ja hoiab suhtluseks sobilikku meeleolu ning esitab vestlusrühmades räägitavad teemad ja vestlusküsimused, teine aga lahendab võimalikke tehnilisi probleeme.
- Valige esimesed Keeleruleti teemad võimalikult lihtsad, et kõik oskaksid kindlasti kaasa rääkida, nt *Mida sa praegu aknast näed? Mis on sinu kodutänaval?* Lihtsad teemad on sellised, kus vastusena saab öelda ainult märksõnu ega pea välja mõtlema seotud juttu.

Korduma kippuvad küsimused veebipõhise Keeleruleti kohta

Korraldajate korduma kippuvad küsimused

Mida teha, kui Keeleruleti kohtumisel ei ole piisavalt toamentoreid?

Selle probleemi ennetamiseks tuleb teha eeltööd ja sõlmida kokkuleppeid. Kui siiski juhtub, et mõni toamentor jääb näiteks haigeks, siis tuleb teha suuremad vestlusrühmad ja osalejad saavad pisut lühemat aega rääkida.

Kuidas juhendada uusi toamentoreid?

Kõige lihtsam on uusi toamentoreid Keeleruletile kaasata nii, et lasta neil paaril korral rühmavestluses osaleda eesti keelt kõnelevate liikmetena. Niiviisi näevad nad, kuidas teised rühmavestlust juhivad ja aega planeerivad, et kõik sõna saaksid, samuti seda, kuidas toamentorid nõrgema keeleoskusega osalejaid julgustavad ja väga aktiivseid kõnelejaid ohjavad. See annab ka võimaluse kogeda, mis tunne on osalejal teisi kuulates ja oma kõnevooru oodates.

Mida teha toamentoriga, kes tunneb end oma rollis ebamugavalt?

Kui tagasisidest tuleb välja, et toamentori roll on mingil põhjusel osutunud keeruliseks, aga vabatahtlik sooviks siiski Keeleruletil osaleda, siis võib teda kaasata eesti keelt kõneleva vestlusrühma liikmena. Nii saab ta keeleõppijatega samadel alustel küsimustele vastata ning näha, kuidas teised toamentorid vestlusi juhivad.

Toamentorite korduma kippuvad küsimused

Mida teha osalejaga, kes ignoreerib korduvalt toamentori juhiseid või käitub kohatult?

Zoomi keskkonnas saab toamentor rühmavestluse juhtimise ajal küsida abi, kasutades käsklust „Ask for help“. Seda märguannet näeb suures toas olev Keeleruleti juht, kes saab kohe vestlusega liituda. Keeleruleti juht kuulab, mis vestlusrühmas toimub, ja kui seal on välist sekkumist vajav olukord, siis saab ta probleemse osaleja tõsta eraldi vestlustuppa ning seal uurida, milliste ootustega osaleja Keeleruletile on tulnud ja miks ta kummaliselt käitub. Tavaliselt saab niisuguse vestluse kaudu kohatule käitumisele seletuse. Üks-ühele kohtumisel räägib Keeleruleti juht võimaluse korral osaleja emakeelt või mõnda muud talle arusaadavat keelt (nt vene, inglise), selliseid vestlusi ei ole vaja pidada eesti keeles.

Mida teha osalejaga, kes keeldub sisse lülitamast kaamerat ja mikrofoni?

Mõnikord jääb kaamera ja mikrofoni sisselülitamine tehniliste oskuste taha. Selles osas saavad Keeleruleti juhid ja toamentorid osalejat juhendada. Kui osaleja ei lülita kaamerat ja mikrofoni sisse korduvatest palvetest hoolimata, siis palub toamentor Keeleruleti juhilt abi käsklusega „Ask for help“. Keeleruleti juht saab osalise tõsta eraldi vestlustuppa ja seal temaga rääkida. Niiviisi ei rikuta ära teiste osalejate vestluskogemust. Keeleruleti juht vestleb osalejaga ja püüab välja selgitada, miks ta kaamerat ja mikrofoni ei kasuta. Vajaduse korral saab ta aidata tehniliste probleemide lahendamisega.

Mida teha, kui osalejaid Keeleruleti kohtumise vestlusteema ei kõneta?

Kõiki inimesi ei pea kõik teemad huvitama. Vestlusrühmas on täiesti aktsepteeritav vastus, et see teema ei huvita mind. Toamentor jääb lahkeks ja sõbralikuks ka sellise vastuse puhul.

Mida teha, kui osaleja vastab küsimusele ainult ühe sõnaga? Kuidas vestlusteemat laiendada?

Vähese keeleoskusega võõrkeeleõppija vastused võivadki olla ühesõnalised. Toamentor reageerib ka sellisele vastusele sõbralikult ning võimaluse korral küsib mõne teemaga haakuva lisaküsimuse. Nt kui osaleja vastab, et talle meeldivad armastusfilmid, siis võib toamentor küsida: *Kas sulle meeldivad uued või vanad armastusfilmid? Kes on sinu lemmiknäitleja?*

Mida teha, kui vestlustoas tõstatuvad teravad või osalejates ebamugavust tekitavad teemad?

Keeleruleti juht võib esimesel kohtumisel nimetada teemad, mida Keeleruletil ei arutata, nt poliitika, religioon, raha. Kui mõni osaleja selle reegli vastu eksib, siis saab toamentor paluda abi käsklusega „Ask for help“ ning Keeleruleti juht saab probleemse osaleja tõsta eraldi vestlustuppa ja talle Keeleruleti reegleid selgitada.

Kas toamentor peab parandama osalejate keelevigu?

Toamentor ei paranda osalejate vigu. Keelerulett pakub suhtluspraktikat ja suurendab osalejate rääkimisjulgust. Vigade parandamine takistab nende eesmärkide saavutamist.

Kas toamentor võib katkestada osalejat, kes räägib väga pikalt?

Jah, toamentor võib osalejat katkestada, aga delikaatselt. Seda ei tohiks kindlasti teha noomides, vaid asjalikus toonis. Toamentor võib põhjenduseks öelda, et vestlustoas peab aega kasutama nii, et rääkida saavad kõik osalejad.

Mida teha, kui osalejad ei vasta Keeleruleti küsimusele või ei püsi teemas?

Keeleruletil võib juhtuda, et osaleja ei saa küsimusest aru ning vastab n-ö valesti. Toamentor ei anna tagasisidet, et vastus ei olnud teemakohane, vaid reageerib kuuldu sisule. Oluline on, et osalejad räägivad eesti keeles!

Kas toamentor peaks ka ise Keeleruleti küsimusele vastama? Kui oluline on tuua omi näiteid?

Toamentor ei pea ise küsimusele vastama ja kindlasti ei tohi ta olla esimene vastaja. Toamentori ülesanne on juhtida vestlust nii, et kõik tunneksid end mugavalt ja räägiks iseseisvalt. Pika eestikeelse kõne kuulamine ei ole Keeleruleti eesmärk.

Osalejate korduma kippuvad küsimused

Mu keeleoskus on vähene. Kas ma võin Keeleruletil vigadega rääkida?

Jah, Keeleruletil räägib iga osaleja nii, nagu oskab, ja keelevigu seal ei parandata. Keelerulett on just see koht, kus saab oma keeleoskust turvaliselt proovile panna.

Kas ma võin Keeleruletil osaleda ja lihtsalt niisama kuulata?

Ei, niisama kuulata ja pealt vaadata ei saa. Keeleruletil osalejatelt oodatakse, et nad räägivad kaasa. Piisab väga lühikesest vastusest, võib öelda ka ainult paar sõna.

Kas Keeleruletil osaledes peab kaamera olema sisse lülitatud?

Jah, Keeleruletil osaleja peab kaamera sisse lülitama.

Kas Keeleruletil võib osaleda telefoni kaudu?

Jah, kui telefonis saab sisse lülitada kaamera ja mikrofoni.

Kas ma pean kõik korrad kohal käima?

INSA-s toimuvatel Keelerulettidel on kohalkäimine olnud vabatahtlik. Inimene ise valib, mitu korda ta osaleb.

Iga asutus, kes hakkab pakkuma Keeleruleti tüüpi suhtluspraktikat, otsustab ise, kas kohalkäimine on kohustuslik ning kuidas selle üle arvet peetakse.

Kas ma saan Keeleruletil osalemise eest tõendi?

Seda, kas Keeleruletil osalemise kohta saab tõendi, otsustab Keeleruleti korraldaja. INSA korraldatud Keelerulettidel ei ole osalemistõendeid antud.

Kas ma pean Keeleruleti ajal olema ühe koha peal paigal?

Jah, Keeleruletil osalemine eeldab aktiivset kuulamist ja kaasa rääkimist ning osaleja võiks olla Keeleruleti ajal kohas, kus ei ole taustamüra ega teisi inimesi. Keeleruletil ei saa kindlasti osaleda näiteks autot juhtides või trenni tehes. Kui osaleja saab kuulamisele ja rääkimisele keskenduda, siis erandjuhul võib osaleda ka muu tegevuse kõrvalt, nt beebiga jalutades.

Kui ma ei saa aru, mis toimub, kas ma võin abi küsida?

Jah, abi võib küsida vestlusakna kaudu või vestlustoas ka toamentorilt. Kui osalejaid on vähe, siis saab suuliselt abi küsida ka suures toas.

Klassiruumis toimuv Keelerulett

Klassiruumis toimuval Keeleruletil saab kasutada samu vestlusteemasid ja -küsimusi, mis on näidiseks toodud veebipõhise Keeleruleti kirjelduse juures. Klassiruumis piisab ühest juhust, sest osalejate rühmadesse jagamine ei ole tehniliselt nii keerukas kui veebis.

Klassiruumis toimuva Keeleruleti ülesehitus

Klassiruumis toimuval Keeleruletil on sama ülesehitus nagu veebipõhisel Keeleruletil. Ka siin on mõistlik alustada meeskonnaga kohtumist pool tundi varem, et kokku leppida vestlusteema ja -küsimused ning juhendada rühmavestluse juhte. Suhtluspraktika kestab tund aega, mille jooksul jõuab pidada kaks vestlust. Pärast kohtumise lõppu saavad Keeleruleti juht ja rühmavestluste juhid reflekteerida, kuidas kohtumine läks. Olenevalt ajalistest võimalustest ja suhtluspraktika pakkumise vajadusest võib teha ka lühemaid või pikemaid Keelerulette.

Kohtumiste ülesehitus

1. Ettevalmistus (30 min)

Kohtuvad Keeleruleti juht ja rühmavestluste juhid

2. Keeleruleti algus (10 minutit)

Soojendusülesanded suures rühmas

3. Esimene vestlus rühmades (18 minutit)

4. Vahekokkuvõtte suures rühmas (8 minutit)

5. Teine vestlus rühmades (18 minutit)

6. Keeleruleti lõpetamine suures rühmas (6 minutit)

7. Keeleruleti juhtide ja rühmavestluste juhtide tagasiside (30 minutit)

Ettevalmistus

Keeleruleti juht ja toamentorid võiksid kohtumise ettevalmistamiseks kohtuda pool tundi enne Keeleruleti algust. Selle aja jooksul saab:

- seada kohtumise ruumi selliselt, et keskel on vaba ala liikumiseks ning toolid on tõstetud gruppidesse nii, et osalejad saavad vestlemise ajal istuda;
- kokku leppida, mis on Keeleruleti teema ja küsimused, mida rühmades arutada;
- kohale tulnud vabatahtlike hulga järgi kindlaks määrata vestlusrühmade suuruse. Ühe rühmavestluste juhi kohta võiks olla 5-6 osalejat;
- kokku leppida kohtumise alguses tehtavad soojendusülesanded.

Keeleruleti algus. Soojendusülesanded suures rühmas

Kui osalejad on Keeleruletile saabunud, siis pärast tervitust tuleks kindlasti teha üks-kaks soojendusülesannet. Soojendusülesannet tehakse paarides või rühmades püsti seistes või ringi liikudes ning see tekitab ruumis vestlussumina. Tegevused, kus osalejad vastavad ükshaaval Keeleruleti juhi küsimustele, ei ole soojendusülesanded.

Miks on soojendusülesanded olulised?

- Soojendusülesandeid on vaja teha, et osalejad lülituksid oma eelnevalt tegevuselt ümber Keeleruletile. Klassiruumis toimuva Keeleruletile võivad osalejad saabuda otse töölt ning aja võtmine ümberlülitumiseks on tingimata vajalik.
- Soojendusülesanded aitavad luua turvalisust ja sõbralikke rühmasuhteid.
- Soojendusülesanded vähendavad ärevust ning aitavad murda keelebarjääri.
- Soojendusülesanded loovad Keeleruleti toimumiseks õige õhkkonna ja demonstreerivad, et sellise formaadi puhul räägivad õppijad omavahel, mitte ei vasta „õpetaja“ küsimustele, vigu võib teha ning kõik vastused on lubatud ja õiged.

Soojendusülesandeid ja jäämurdjaid leiab veebiavarustest palju, allpool on lühidalt kirjeldatud mõningaid, mida saab kasutada korduvalt.

Tõuse ja tereta

Keeleruleti juht palub osalejatel püsti tõusta ja teretada kõiki ruumis olijaid ning küsida neilt: *Kuidas sul läheb?* Ülesannet võib teha koos kätlemisega – see lisab ülesandele emotsiooni.

Assotsiatsioonid

Keeleruleti juht ütleb kohtumise teema, palub osalejatel püsti tõusta ja leida endale paariline ning öelda kordamööda sõnu, mis neil selle teemaga seostuvad.

Ülesannet võib teha ka nii, et kohtuda tuleb vähemalt viie inimesega ning iga inimesega kohtudes öelda kolm sõna. Keeleruleti juht võib kehtestada ka reegli, et iga kord tuleb öelda erinevaid sõnu.

Lõpeta lause

Keeleruleti juht kirjutab tahvlile lause, mida osalejad lõpetama peavad, nt:

Täna hommikul ma ...

Mulle meeldib väga ...

Kõike ilusam asi minu kodus on ...

Seejärel palub ta osalejatel püsti tõusta ning kohtuda vähemalt viie inimesega, et öelda oma lause ja kuulata teiste omi.

Esimene vestlus rühmades

Pärast soojendust loosib Keeleruleti juht osalejad rühmadesse. Rühmade loosimisel kasutatakse mängulisi võtteid, nt:

- a) loosimine mängukaartide abil – nii saab hästi teha neljaseid rühmi (kahed, kolmed, neljad, viied jne ühte rühma);
- b) loosimine värvilisest paberist sedelite abil (rühma moodustavad need, kes said sama värvi sedeli);
- c) erisuguste kommipaberite abil (sarnase kommipaberiga inimesed lähevad ühte rühma);

- d) tükkiideks lõigatud postkaartide abil (sama postkaardi tükkiidega inimesed lähevad ühte rühma).

Lisast 6 leiab hulga ideid, mille abil saab rühmi moodustada.

Rühmavestluste juhid loosimises ei osale, nemad liiguvad oma kohale alles siis, kui rühmad on moodustatud. Seejärel teeb Keeleruleti juht teatavaks vestluse teema ning rühmavestluste juhid juhivad vestlust nii, et sõna saavad kõik osalejad.

Vahekokkuvõtte suures rühmas

Keeleruleti juht palub igal rühmal öelda märksõnu, mille ümber nende vestlus käis. Seejärel loosib Keeleruleti juht uued rühmad. Ei saa välistada, et osaliselt satuvad inimesed samadesse rühmadesse. Loosimise ajaks palub Keeleruleti juht osalejatel püsti tõusta, liikumine annab vestlemiseks ka lisaenergiat.

Teine vestlus rühmades

Keeleruleti juht ütleb teema ning rühmavestluste juhid juhivad vestlust nii, et kõik osalejad saavad sõna.

Keeleruleti lõpetamine suures rühmas

Keeleruleti juht võib jälle paluda rühmadest tagasisidet ja märksõnu vestluse kohta. Lõpetuseks võiks üle korrata järgmise kohtumise aja.

Keeleruleti juhtide ja rühmavestluste juhtide tagasiside

Kui osalejad on lahkunud, saab Keeleruleti juht koguda rühmavestluste juhtidelt tagasisidet selle kohta, kuidas vestlus rühmades läks ja millised on vabatahtlike vajadused.

Keeleruleti tulemuslikkuse hindamine

Keeleruleti tulemuslikkust näitab ennekõike see, kui osalejate valmidus ja julgus suhelda eesti keeles on pärast vestluskohtumisi paranenud. Seda saab hinnata tagasisideküsimustike (vt lisa 3 „Keeleruletil osaleja tagasisideküsimustik“) või vabas vormis vastuste abil.

Keeleruleti tulemuslikkust näitavad ka osalejate hulk ja kohalkäimise protsent. Veebipõhise Keeleruleti korraldaja saab osalemise üle arvestust pidada Zoomi osalemislogi abil või tehes kuvatõmmise vestlusaknast, kuhu on osalejatel palunud kirjutada oma nime. Klassiruumis toimuva Keeleruleti puhul saab koguda allkirju registreerimislehele.

Lisa 1. Kutse Keeleruletile

Keelerulett 18. juunil 2024

Tule ja harjuta eesti keelt Keeleruletil!

Keeleruletil kohtume virtuaalselt Zoomi keskkonnas.

Räägime eesti keeles väikestes rühmades. Vestlusteemad selguvad kohtumisel ja on lihtsad.

Kohtumine kestab tund aega.

Positiivne ja vaba õhkkond on garanteeritud!

Suhtlustase: B1

Hea keeleõppija, oled oodatud!

Kui räägid eesti keelt emakeelena, tule vabatahtlikuks!

Aeg: 18. juuni 2024 kell 18.00. Kogunema hakkame kell 17.55 ning alustame täpselt kell 18.00.

Koht: Zoom

Keeleruletil osalemiseks saadame kõigile registreerunutele lingi enne sündmuse algust.

Kontaktisik/korraldaja: nimi, e-posti aadress

Palun registreeru siin: *(link)*

Lisa 2. Keeleruletil osaleja meespea

Tere tulemast Keeleruletile eesti keelt harjutama!

Kohtume Zoomis 18. juunil kell 18.00.

- Keeleruletil lülita sisse kaamera ja mikrofoni. Me tahame Sind näha ja kuulda. 😊
- Ole Keeleruleti ajal ruumis, kus keegi Sind ei sega.
- Kasuta kõiki sõnu, mida Sa tead. Kui Sa räägid, siis Sa õpid! 😊
- Vead on head! Iga viga on väike eksperiment. Kui julged teha vigu, siis õpid!
- Kõik, mida Sa Keeleruletil ütled, on õige. Valesid vastuseid ei ole.

Lisa 3. Keeleruletil osaleja tagasisideküsimustik

Hea Keeleruletil osaleja!

Palun vasta järgmistele küsimustele. Sinu arvamus aitab Keeleruletti paremaks muuta.

1. Mitu korda osalesid Keeleruletil?
2. Millised vestlusteemad Sulle meeldisid?
3. Millised vestlusteemad Sulle ei meeldinud?
4. Mitu inimest peaks Sinu arvates olema vestlusrühmas?
5. Mida hindad rühmavestluse juhi (toamentori) juures?
6. Palun hinda kolmepallisüsteemis, kui palju on Sinu rääkimisjulgus Keeleruleti abiga paranenud?

1	2	3
ei ole paranenud	paranes natuke	paranes palju

Lisa 4. Soojendusküsimused kodu kohta

Järgmisi küsimusi saab kasutada esimeste Zoomi kohtumiste alguses, et osalejaid soojendada.

- Mitu akent on kohas, kus Sa praegu oled?
- Kas selles toas, kus Sa oled, põleb praegu tuli?
- Mitu inimest selles kohas on, kus Sa praegu oled?
- Mis värvi on tool, millel Sa istud?
- Mida Sa näed, kui Sa vaatad otse?
- Mida Sa näed, kui Sa vaatad vasakule?
- Mida Sa näed, kui Sa vaatad paremale?
- Kes Sul viimati külas käis?

Lisa 5. Soojendusküsimused „Kas siin on keegi, kes ...“

Sügisel

Kas siin on keegi,

... kes armastab sügist?

... kes korjab pargis värvilisi lehti?

... kes teab, mis on kastanimuna?

... kes teab, mis on paduvihm?

... kes teab, mis on seenevihm?

... kes on käinud seenel?

... kelle aknast on näha ilus värviline puu?

... kellel on alati vihmavari kaasas?

... kellel ei ole mitte kunagi vihmavarju kaasas?
... kellel on sügisel sünnipäev?

Talvel

Kas siin on keegi,
... kes pani täna hommikul sooja mütsi pähe?
... kes puhastas hommikul autot lumest ja jääst?
... kes külmetas hommikul bussipeatuses?
... kes ootab väga lund?
... kes teab, mis on jääpurikas?
... kes teab, mis on lumehelves?
... kes teab, mis on karupüksid?
... kes tegi täna lumememme?
... kes mängis täna lumesõda?
... kes ostab juba jõulukingitusi?
... kellel on suusad?
... kes on juba käinud suusatamas?

Kevadel

Kas siin on keegi,
... kes on joonud kasemahla?
... kes on näinud esimest liblikat?
... teab, mis värvi on sinilill?
... kes teab, mis on öökülm?
... kes teab, mis on hiirekõrvad?
... kes teab, mis on jääminek?
... kes läks täna tööle ilma kinnasteta?
... kellel on aknad juba pestud?
... kes pani talvejope kappi ja pani selga kevadjope?
... kellel on punased kummikud?

Suvel

Kas siin on keegi,
... kes on juba käinud ujumas?
... kes nägi täna sääske?
... kes nägi täna vikerkaart?
... kes niitis täna muru?
... kes teab, mis on võrkkiiik?
... kes teab, mis on leitsak?
... kes teab, mis on vananaistesuvi?
... kelle naaber niitis täna muru?

... kes tegi jaanituld?
... kes käis jaanitulel?
... kes vaatas eile pilvi?
... kes vaatas eile päikeseloojangut?

Kodu

Kas siin on keegi,
... kes istub diivanil?
... kes istub tugitoolis?
... kes istub taburetil?
... kellel on sussid jalas?
... kellel on villased sokid jalas?
... kes tuli Zoomi sülearvutiga?
... kes tuli Zoomi lauaarvutiga?
... kes tuli Zoomi mobiiltelefoniga?
... kes jõudis koju viis minutit tagasi?
... kes ei ole kodus, vaid on veel tööl?
... kes on üksi kodus?
... kelle kodus on ka kass?
... kelle kodus on ka koer?
... kelle kodus on praegu ka mõni laps?
... kelle kodus on praegu ka külaline?

Lisa 6. Ideid osalejate rühmadesse jagamiseks

1. Loomad, linnud, putukad

Keeleruleti juht kirjutab tahvlile kategooriad *putukad*, *metsloomad* jne ja ütleb, et iga kategooria on üks rühm. Seejärel tõmbab iga osaleja sedeli ja otsib üles oma kaaslased. Nende sedelitega saab teha viis rühma, kus igas rühmas on viis inimest.

PUTUKAD	METSLOOMAD	KODULOOMAD	LINNUD	LEMMIKLOOMAD
sääsk	karu	hobune	kana	hamster
kärbes	rebane	lammas	kalkun	merisiga
ämblik	põder	lehm	part	tšintšilja
mesilane	hunt	siga	hani	kilpkonn
sipelgas	ilves	eesel	kukk	boamadu

2. Toidud ja värvid

Keeleruleti juht kirjutab tahvlile kategooriad *punane*, *oranž* jne ja ütleb, et iga kategooria on üks rühm. Seejärel tõmbab iga osaleja sedeli ja otsib üles oma kaaslased.

Nende sedelitega saab teha kuus rühma, kus igas rühmas on viis inimest.

PUNANE	ORANŽ	ROHELINE	KOLLANE	PRUUN	VALGE
tomat	apelsin	hernes	banaan	kohv	sool
maasikas	hurmaa	salat	sidrun	šokolaad	suhkur
vaarikas	porgand	kurk	või	leib	riis
kirss	mandariin	brokoli	mesi	kakao	jahu
jõhvikas	porgandi-mahl	avokaado	juust	tatar	vanillijäätis

3. Aastaarvud 1

Õppijad tõmbavad sedeli ning otsivad üles inimesed, kellel on sama arv. Ülesande teeb raskemaks see, kui sedelil olev arv tuleb meelde jätta.

Nende sedelitega saab teha kuus rühma, kus igas rühmas on kuus inimest.

241	321	432	561	651	781
241	321	432	561	651	781
241	321	432	561	651	781
241	321	432	561	651	781
241	321	432	561	651	781
241	321	432	561	651	781
241	321	432	561	651	781

4. Aastaarvud 2

Eesti keele õppijatel lähevad sageli segamini numbrid *üks* ja *kaks* ning *kaheksa* ja *üheksa*. Nende sedelitega inimesi rühmadesse jagades võtab iga osaleja sedeli ning jätab meelde, mis arv seal oli (proovib seda mõttes öelda), seejärel peavad õppijad arvu öeldes oma kaaslased üles leidma. Ülesanne on päris keerukas, tekib palju suminat ja segadust. Nende sedelitega saab teha viis rühma, kus igas rühmas on kuus inimest.

1982	1892	1922	1828	1822
------	------	------	------	------

1982	1892	1922	1828	1822
1982	1892	1922	1828	1822
1982	1892	1922	1828	1822
1982	1892	1922	1828	1822
1982	1892	1922	1828	1822
1982	1892	1922	1828	1822

5. Suured kategooriad 1

Keeleruleti juht kirjutab tahvlile kategooriad *nädalapäevad*, *kuud* jne ja ütleb, et iga kategooria on üks rühm. Seejärel tõmbab iga osaleja sedeli ja otsib üles oma kaaslased. Nende sedelitega saab teha kuus rühma, kus igas rühmas on kuus inimest.

NÄDALA-PÄEVAD	KUUD	NUMBRID	AASTAAJAD	MUSTRID	VÄRVID
esmaspäev	märts	viissada	suvi	lilleline	beež
reede	jaanuar	tuhat	talv	ruuduline	helesinine
teisipäev	mai	kuusteist	kevad	täpiline	roosa
pühapäev	september	kaks-kümmend	sügis	triibuline	lilla
laupäev	juuli	sada	hilissügis	kirju	helekollane
kolmapäev	jaanuar	kuus-kümmend üks	varakevad	mummuline	tume-roheline

6. Suured kategooriad 2

Keeleruleti juht kirjutab tahvlile kategooriad *ametid*, *sõiduvahendid* jne ja ütleb, et iga kategooria on üks rühm. Seejärel tõmbab iga osaleja sedeli ja otsib üles oma kaaslased. Nende sedelitega saab teha kuus rühma, kus igas rühmas on kuus inimest.

AMETID	SÕIDU-VAHENDID	JOOGID	MAGUS-TOIDUD	MÖÖBEL	TOAD
arst	buss	õlu	jäätis	laud	magamis-tuba

õpetaja	tramm	siider	õunakook	tool	elutuba
koristaja	laev	tee	kissell	riiul	kabinet
advokaat	troll	konjak	pannkook moosiga	diivan	laste- tuba
fotograaf	lennuk	šampanja	kringel	kiiktool	koridor
modell	jalgratas	mahl	šokolaadi- kook	tugitool	vannituba

6. Mööbel

Keeleruleti juht kirjutab tahvlile kategooriad *lambid*, *toolid* jne ja ütleb, et iga kategooria on üks rühm. Seejärel tõmbab iga osaleja sedeli ja otsib üles oma kaaslased.

Nende sedelitega saab teha kuus rühma, kus igas rühmas on neli inimest.

LAMBID	TOOLID	LAUAD	RIIULID	SOHVAD	TOAD
põranda- lamp	kiiktool	kohvilaud	raamaturiil	nurgasohva	magamis- tuba
laualamp	tugitool	söögilaud	köögiriil	diivanvoodi	elutuba
seinalamp	aiatool	kontorilaud	lilleriil	lahtikäiv diivan	kabinet
laelamp	taburet	kirjutuslaud	seinariil	kušett	laste- tuba

Kasutatud kirjandus

- Kingisepp, L. ja Ilves, M. (2024). *Mustmiljon küsimust. Eesti keele vestlusküsimused algajatele*. Tallinn: Kirjastus Iduleht.
- Kitsnik, M. (2018). *Iga asi omal ajal: eesti keele B1- ja B2-taseme verbikonstruktsioonid keeleoskuse arengu näitajana*. Doktoritöö. Tallinna Ülikool, Humanitaarteaduste Instituut.
- Roosalu, T., Raudsepp, M., Kazjulja, M. ja Vallimäe, T. (2018). *Elanikkonna senine kogemus eesti keele omandamisel ja vajadus eesti keele õppe järele*. Tallinn: Eesti Rakendusuuringute Keskus Centar ja Tallinna Ülikool.
- Voog, A., Hämmal, J., Esko, K., Seppel, K., Lauristin, M., Karu, M. ja Vihalemm, T. (2023). *Eesti ühiskonna lõimumise monitooring*. Kantar Emor, Kultuuriministeerium. Tallinn.